

Плохотнік Юлія Валеріївна,
студентка 4 курсу, 2 групи
факультет підготовки кадрів для
Державної пенітенціарної служби України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

науковий керівник: Глібко Сергій Васильович,
к.ю.н., доцент, директор НДІ правового
забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

САМОРЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Інноваційне реформування ринків фінансових послуг і поступовий перехід до крос-секторного регулювання та створення мегарегулятора передбачає вдосконалення системи саморегулювання та розширення повноважень саморегулювальних організацій.

Відповідно п. 9 статті 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III саморегулювальна організація – це неприбуткове об'єднання фінансових установ, створене з метою захисту інтересів своїх членів та інших учасників ринків фінансових послуг та якому делегуються відповідними державними органами, що здійснюють регулювання ринків фінансових послуг, повноваження щодо розроблення і впровадження правил поведінки на ринках фінансових послуг та/або сертифікації фахівців ринку фінансових послуг. Саморегулювання ринку фінансових послуг – це ініціативна діяльність саморегулювальних організацій, сутність якої полягає у створенні правил і стандартів, що регулюють професійну діяльність, та контролю за їх дотриманням самими учасниками ринку, а також захист інтересів учасників ринку в органах державної влади.

Згідно з світовою практикою до основних завдань саморегулювальних організацій на ринку фінансових послуг відносяться: допуск на

ринок; розробка стандартів пропонованих послуг і правил ведення професійної діяльності учасниками ринку, забезпечення сумлінного її здійснення; дотримання професійної етики та підвищення відповідальності учасників перед споживачами послуг; обмін досвідом; формування рейтингів учасників ринку; запобігання конфліктам та пошук компромісів між учасниками ринку.

Для формування та регулювання ринку фінансових послуг діяльність саморегулювальних організацій має велике значення. Відстоюючи інтереси операторів ринків фінансових послуг такі об'єднання фактично є ринковими регуляторами. До того ж, саморегулювальні організації можуть приймати безпосередню участь у наданні фінансових послуг, так, наприклад, в країнах з розвинутим ринком фінансового лізингу асоціації лізингодавців виконують роль брокера в організації лізингових угод.

Розвиток саморегулювання ринку фінансових послуг має наступні позитивні ефекти: підвищення рівня професійної діяльності учасників фінансового ринку, наближення їх діяльності до світових стандартів; удосконалення системи контролю та нагляду; скорочення функцій державних регуляторів, зниження рівня корупції та бюрократизації державного апарату; зменшення кількості управлінських приписів, розпоряджень органів державної влади з питань регулювання ринку, підвищення їх відповідальності та усунення дублювання функцій, забезпечення прозорості прийняття рішень; оптимізація адміністративних бар'єрів для ведення бізнесу; підтримка добросовісної конкуренції; підвищення прозорості діяльності суб'єктів фінансово-кредитних відносин; акумуляція інформації про недобросовісних позичальників та інших учасників фінансових угод, налагодження співпраці з різними бюро кредитних історій; врегулювати питань, пов'язаних з методологією бухгалтерського обліку та оподаткування операцій; зниження ризиків на рівні фінансово-кредитних установ, окремих сегментів та всього ринку фінансових послуг; розвиток професійної освіти та підтримка наукових досліджень за відповідними напрямками.

Саморегулювання ринку фінансових послуг має як позитивні, так і негативні наслідки. До негативних наслідків сучасного само-

регулювання відноситься підвищення рівня монополізації ринків фінансових послуг. Для нових та невеликих фінансових компаній вступ до саморегулівних організацій може бути досить обтяжливим через необхідність сплати вступних та членських внесків, проходження атестації співробітниками, збору документів тощо і, як наслідок, це призводить до консолідації ринку. До того ж, суттєвим недоліком є спекулювання членством у саморегулівних організаціях з боку окремих фінансово-кредитних установ, що призводить до формування у споживачів фінансових послуг помилкового враження про наявність гарантій якості їх роботи, фінансової надійності та захисту від банкрутства. Проте, проведення державної політики щодо підтримки нового бізнесу та невеликих фінансово-кредитних установ, застосування диверсифікованих вимог до учасників в залежності від прибутку, обсягу портфеля тощо, а також підвищення фінансової грамотності споживачів фінансових послуг в контексті роз'яснення нюансів функціонування саморегулівних організацій дозволять нівелювати вищезазначені недоліки.

Розвиток ринку фінансових послуг зумовлює потребу постійного оновлення механізмів регулювання та нагляду шляхом імплементації принципів саморегулювання, що в свою чергу потребує підвищення ефективності взаємодії між саморегулівними організаціями і державними органами регулювання.